

Brüssel, 14.9.2016
COM(2016) 602 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE
JA NÕUKOGULE**

**Julgeoleku suurendamine liikuvast maailmast: parem teabevahetus terrorismivastase
võitluse valdkonnas ja tugevamad välispiirid**

1. SISSEJUHATUS

Schengeni ala on üks ELi hinnatumaid saavutusi, mis toob ainulaadset majanduslikku ja ühiskondlikku kasu, kuna seal puudub kontroll sisepiiridel. Kuid suureks mureküsimeks on viimastel aastatel muutunud julgeoleku säilitamine avatud Euroopas. Rände- ja pagulaskriisi surve kõrvuti terrorirünnakute lainega sunnib otsima uut lähenemisviisi. Euroopa rände tegevuskava ja Euroopa julgeoleku tegevuskava¹ on näidanud, et süvendatud koostöö pakub lahendust nii kriisidele reageerimisel kui ka jagatud ekspertteadmiste ja teabe kasutamisel, et luua tugevam ja kestvam Euroopa süsteem, mis suudab tagada tugevad piirid ja aruka luureteabe turvalise Euroopa jaoks.

Käesolevas teatises arendatakse seda tegevuskava edasi ning esitatakse konkreetsed meetmed kõnealuse töö hoogustamiseks ja laiendamiseks. Teatis põhineb nii institutsioonide² kui ka avaliku arvamuse³ tugeval konsensusel, mille kohaselt peab EL tegema kõik endast oleneva, et aidata liikmesriikidel kaitsta kodanikke viisil, mis pakub maksimaalselt võimalusi koostööks, tagades samal ajal ELi ühiskondade alustalaks olevate põhiõiguste täieliku austamise.

See töö peab lähtuma otsustavatest jõupingutustest jätkata edasiminekut kõigi Euroopa rände tegevuskava ja Euroopa julgeoleku tegevuskava meetmetega.

Tugevate piiride saavutamiseks tuleb vähendada ka viimastel aastatel esinenud erakordse surve ohtu ja jätkata mahukat tööd selle nimel, et taastada stabiilne olukord humanitaarnormide järgimisel ja rände haldamisel kriisi ajal. Selleks on vaja ühist lähenemisviisi varjupaiga andmise ja tagasisaatmise osas, kuid ka seadusliku rände võimaluste laiendamist. See eeldab tööd partnerlusraamistikus, et vähendada ebaseadusliku rände algpõhjuseid ja panna alus uuele etapile peamiste partneritega tehtavas rändealases koostöös⁴. Sel viisil toetab tugev välispiir Schengeni ala, kus puudub kontroll sisepiiridel (nagu on sätestatud tegevuskavas „Tagasi Schengeni juurde“⁵), ja suurendab liikuvust.

Tulemuslik ja tegelik julgeolekuliit⁶ tähendab liikmesriikide tihedat koostööd julgeolekuküsimustes ning selle tunnistamist, et ühe liikmesriigi sisejulgeolek on kõigi liikmesriikide ja liidu kui terviku sisejulgeolek. Selleks et kasutada iga ELi käsutuses olevat võimalust julgeolekuohtude kõrvaldamiseks, tuleb kiiresti tegutseda sellistes valdkondades nagu radikaliseerumise ennetamine ja sellega võitlemine, teabevahetuse tõhustamine, kodanike ja elutähtsa infrastruktuuri kaitse ning tulirelvade või rahastamisallikate muutmine terroristidele ja kurjategijatele kättesaamatuks. Meetmete täielik ja kiire rakendamine kõigis neis valdkondades aitab kõnealust tööd veelgi tõhustada.

¹ COM(2015) 185 (final), 28. aprill 2015, ja COM(2015) 240 (final), 13. mai 2015.

² Vt näiteks ELi justiits- ja siseministrite ning ELi institutsioonide esindajate ühisavaldus 22. märtsil 2016 Brüsselis toimunud terrorirünnakute kohta (24. märts 2016).

³ Eurobaromeetri hiljutise uuringu kohaselt nõudis 71 % vastanutest rohkem ELi meetmeid seoses välispiiridega ja 82 % vastanutest seoses terrorismivastase võitlusega (Euroopa Parlamendi Eurobaromeetri eriuuring, juuni 2016).

⁴ Teatis Euroopa rände tegevuskava alusel uue ELi ja kolmandate riikide partnerlusraamistiku loomise kohta, COM(2016) 385 (final), 7. juuni 2016.

⁵ Tegevuskava „Tagasi Schengeni juurde“, COM(2016) 120 (final), 4. märts 2016.

⁶ Euroopa julgeoleku tegevuskava elluviimine, et võidelda terrorismi vastu ning liikuda tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu poole, COM(2016) 230 (final), 20. aprill 2016.

Käesolevas teatises on esitatud peamised töösuunad Euroopa rände, julgeoleku ja julgeolekuliidu tegevuskavade täiendavaks rakendamiseks. Kõik kõnealused meetmed on rände haldamiseks, heauskse reisimise hõlbustamiseks ja julgeoleku parandamiseks liikmesriikidega tehtava koostöö põhivahendid. Mida kiiremini võetakse kasutusele tõhusad interaktiivsed süsteemid, seda kiiremini on näha tulemusi. Seepärast selgitatakse käesolevas teatises, kuidas seda tööd tuleb kiirendada, ning tuuakse esile lähiaja täiendavad arengusuunad, et veelgi parandada välispiiride haldamist, tegeleda julgeolekuvajadustega ja tagada, et piirivalveametnikud, tolliasutused, varjupaigateenistused, politseiametnikud ja õigusasutused saavad õiget teavet. Intensiivsem andmekasutus toob kaasa erilise kohustuse austada põhiõigusi ja andmekaitse-eeskirju; see tähendab hästi kavandatud, õigesti kasutatud ja nõuetekohaselt reguleeritud tehnoloogiat ja teabesüsteeme ning eraelu ja isikuandmete kaitse täielikku tagamist.

2. LIIKUVUS JA JULGEOLEK LÄBI TUGEVATE PIIRIDE JA TÕHUSA TEABEVAHETUSE

Tugevatel välispiiridel on keskne roll siseliikuvuse võimaldamisel. Eriti on see nii Euroopa Liidus, kus välispiiri tugevus on Schengeni alal vaba liikumise eeltingimuseks. Schengeni piiri ületab igal aastal umbes 400 miljonit ELi kodanikku ja 200 miljonit kolmandate riikide kodanikku. Piirikontrolli igapäevane toimimine on keskse tähtsusega ELi majanduse, ühiskonna ja ELi suhete jaoks oma naabritega.

Piirikontroll peab olema nii tõhus kui ka tagama julgeoleku. Miljonite piiri ületavate eurooplaste ja mitteeurooplaste takistusteta reisimine peab toimuma lihtsamate ja ühtlustatud menetluste abil, millest saavad kasu nii ELi kodanikud kui ka heausksed kolmandatest riikidest pärit reisijad. Tulemus on suur majanduslik kasu kaubandusel põhinevale ELi majandusele ja kokkuhoid ülekoormatud riigiasutustele. Samal ajal aga tuleb tugevdada piirihalduse muid eesmärke, nagu võitlus ebaseadusliku rände vastu ja julgeolekuohtude kindlakstegemine. Vastus peitub piirihalduse eri vajaduste tasakaalustamises tõhusate, turvaliste ja ulatuslike meetmete abil, mis on kohandatud eri tüüpi saabujatele, ühitades suurenenud liikuvuse eelised julgeoleku tagamise nõudega.

Paljud reisijad soovivad ELis viibida lühikest aega kas ettevõtluse, vaba aja veetmise või õpingute eesmärgil, sisenedes viisaga, kui see on nõutav. Sellistel juhtudel, nagu kõigi ELi saabumise seaduslike viiside puhul, on piiril võimalik kontrollida, kas kõik sisenemistingimused on täidetud, ja lubada inimestel Euroopasse siseneda.

Kuid rände- ja pagulaskriis on juhtinud tähelepanu sellele, et eelkõige on vaja ohjata ebaseaduslikult saabuvalid inimesi. ELil on kohustused seoses rahvusvahelist kaitset vajavate isikutega, kes tuleb suunata Euroopa varjupaigasüsteemi. Seevastu need, kes ei ole kasutanud pakutavaid seaduslikke võimalusi ja kellel ei ole õigust ELis viibida, peavad tagasi minema või nad tuleb tagasi saata. Seetõttu on väga oluline, et iga inimene registreeritaks Schengeni alale sisenemisel nõuetekohaselt, et ta läbiks asjakohase identifitseerimise ja kontrolli ning et teda võetaks vastu ruumides, kus on võimalik teha vajalikke kontrole.

Rände- ja pagulaskriisile reageerimisel on selgelt ilmnunud puudused ja lüngad, sealhulgas kitsaskohad ELi välispiiridel. Tõhusa piirihalduse taastamiseks on tulnud teha suuri jõupingutusi. Need hõlmavad märkimisväärset tööd kõige suurema surve all olevate liikmesriikide toetamisel esmase vastuvõtu keskuste süsteemi kaudu, järkjärgulist tööd Schengeni eeskirjade nõuetekohase kohaldamise juurde tagasipöördumisel välispiiride

kaitseks ning tihedat koostööd ja koordineerimist muutuva olukorra üle igapäevase kontrolli säilitamiseks. Need jõupingutused peavad jätkuma, kõige ilmsemalt Kreekas ja Itaalias, kus esineb jätkuvalt puudusi loodud struktuurides, meetmete rakendamise kiiruses ja olulise eksperdiabi tagamisel teiste liikmesriikide poolt. Just seetõttu on äärmiselt oluline Euroopa piiri- ja rannikuvalve süsteemi varajane rakendamine.

Ehkki piirid on vaid osa julgeolekuprobleemi lahendusest, põhjustavad puudused piirikontrollis lünki julgeolekus. Terroristist välisvõitlejate kui suure julgeolekuriski esilekerkimine on juhtinud tähelepanu piiriülesele ohule ning sellele, kui oluline on terviklik ja tõhus piirikontroll, sealhulgas ELi kodanike puhul. See on osa laiemast probleemist, et terrorismivastast võitlust takistab terroristide võime tegutseda piiriüleselt, mis toob esile puudujäägid oluliste luureandmete jagamises.

EL saab kasutada ühise lähenemisviisi võimalusi, et luua tõhus süsteem, mille rakendamine pakub kodanikele suuremat turvalisust. Kui EL võtab tarvitusele kõik oma õiguskaitse- ja piirikontrolli vahendid, kasutab ära teabeallikate koostalitlusvõime potentsiaali, et teha ühisest teabekogust kindlaks kõik julgeolekuprobleemid, ning kasutab ELi sisenemise etappi kõige olulisema punktina julgeolekukontrolli tegemiseks, võtab see terroristlikelt võrgustikelt võimaluse puudujääke ära kasutada. See on julgeolekuliidu keskne idee.

Sellela pööratakse fookus sisenemismenetlustele ja välispiiride haldamisele. Selleks on vaja kontrolle, mis on põhjalikud, kuid mille juures välditakse asjatuid viivitusi; seega oleks kasulik enne reisimist tehtav kontroll. See eeldab kvaliteetseid ja usaldusväärseid isikut tõendavaid dokumente, mille tagavad võrreldavad turvaelemendid ja ühised lähenemisviisid dokumentide võltsimise vastases võitluses. See toob esile vajaduse tagada kindlad, kiired ja tänapäevased piirikontrollid süsteemide ja menetlustega, mis võimaldavad kiiret ja usaldusväärset juurdepääsu isikusamasuse ja staatuse kontrollimiseks vajalikule teabele.

Julgeolekulünkade vältimine ühise lähenemisviisi abil

Komisjon algatas 2016. aasta aprillis arutelu selle üle, kuidas töötada välja tugevamad ja arukamad infosüsteemid,⁷ et kõrvaldada puudused ja lüngad praeguste andmesüsteemide struktuuris ja koostalitlusvõimes ning kasutada nende süsteemide kogu potentsiaali, et teha kindlaks julgeolekuohud täielikus kooskõlas andmekaitse eeskirjadega. Süsteemi tõhusus sõltub loomulikult ka selles sisalduvate andmete kvaliteedist ning just seepärast peavad liikmesriigid täielikult rakendama ja kasutama olemasolevaid eeskirju ja süsteeme, nagu Schengeni infosüsteem, viisainfosüsteem, Interpoli varastatud ja kaotatud reisidokumentide andmebaas, Eurodaci ja Europolu andmebaasid.

Praegu esineva terrorismiohu tõttu sõltub julgeolekukontrolli tõhusus paljuski teabe vahetamisest nii õiguskaitseasutuste kui ka luurekogukondade vahel. Tõhus ja õigeaegne teabevahetus asjaomaste asutuste vahel on edukate terrorismivastaste meetmete eeltingimus. Kuid nii riikide kui ka ELi tasandil esineb killustatust, mis võib põhjustada ohtlikke julgeolekulünki. ELi tasandil on võimalik kahe kogukonna vahelise ühenduse loomise kaudu aidata parandada ELi mehhanisme, kasutades täielikult ära ELi aluslepingute kohaseid

⁷ „Piirivalve ja julgeoleku tugevamad ja arukamad infosüsteemid“, COM(2016) 205 (final), 6. aprill 2016. Teatises on olulise teemana käsitletud kõrgetasemelise infosüsteemide ja koostalitlusvõime eksperdirühma loomist.

koostöövõimalusi, ja juurutada ühise vastutuse kultuuri ning tahet ja võimet muuta see operatiivseks tegevuseks.

3. PEAMISED TEGEVUSETAPID

3.1 Euroopa integreeritud piirihalduse loomine: Euroopa piiri- ja rannikuvalve

Euroopa Parlament ja nõukogu on tegutsenud kiiresti, et jõuda kokkuleppele Euroopa piiri- ja rannikuvalve määruuse ettepaneku osas.⁸ pärast määruuse ametlikku vastuvõtmist sel nädalal on nüüd kõik valmis Euroopa piiri- ja rannikuvalve täielikuks toimimiseks.

Euroopa piiri- ja rannikuvalve on suur edusamm ELi piirihalduse valdkonnas. See on konkreetset suunatud sellele, et kõrvaldada rände- ja pagulaskriisi käigus selgelt ilmnunud puudused: jõupingutuste killustatus, piirikontrolli järjekindlus ja riikide eksperdiabi puudulikkus. Süsteem võimaldab integreeritud piirihaldust, kuna selle raames luuakse uus tulemuslik Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet, mis hõlmab piirihalduse eest vastutavaid liikmesriikide teenistusi, sealhulgas rannikuvalveasutusi, kui nad täidavad piirikontrolliülesandeid⁹. Amet tugineb Frontexi tööle, kuid sellel on ka uued ülesanded näiteks tagasisaatmise valdkonnas, ning see korraldab ELi süsteemse lähenemisviisi kohaldamist. Amet ametlikustab praegu kasutusel oleva esmase vastuvõtu keskuste süsteemi, et aidata kõige suurema surve all olevaid liikmesriike. Oluline on see, et amet tagab kõrged ja ühtlased standardid ning kohustuslikud haavatavuse hindamised, et hinnata liikmesriikide suutlikkust ja valmidust, ning talle võib teha ülesandeks isegi sekkumise otse liikmesriigi territooriumil¹⁰.

Selle tulemusena parandatakse oluliselt ELi võimet reageerida ELi välispiirile saabuvate rändajate muutlikule probleemile. Reageerimisvõime, mis seni on sõltunud ajutisest vabatahtlikust panusest, saab püsiva aluse tänu vähemalt 1500 töötajaga alalistele riikliku piirivalve üksustele ja tehnilisele varustusele. Lisaks korrapärasele välispiiride haldamisele tähendab see ka nõuetekohaseid isikusamasuse ja julgeolekukontrolle. See on seotud ka vajadusega muuta Schengeni piirieskirju, et lisada süstemaatilise kontrolli nõue¹¹.

Euroopa piiri- ja rannikuvalve on väga oluline ka julgeoleku seisukohast. See teeb koostööd muude ELi asutustega, näiteks Europoliga ja Eurojustiga, et ennetada ja avastada piiriülest kuritegevust, nagu rändajate ebaseaduslik üle piiri toimetamine, inimkaubandus ja terrorism¹². Samuti toetab see liikmesriike eksperditeadmistega välispiiridel, näiteks rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastastes operatsioonides. Ka piirihaldusoperatsiooni teostavate rühmade liikmetel on nüüd võimalik teha päringuid asjakohastes Euroopa andmebaasides, sealhulgas õiguskaitseasutuste andmebaasides. Sellega tagatakse kohapeal tegutsevatele meeskondadele juurdepääs vajalikule teabele ja seda juurdepääsu võib

⁸ COM(2015) 671 (final), 15. detsember 2015.

⁹ Ametil on ka tugevam juhtimisstruktuur, sealhulgas põhiõigustega seotud kaebuste lahendamise mehhanism, ja suurem aruandekohustus Euroopa Parlamendi ees.

¹⁰ Juhul, kui puudused välispiiride kontrollimisel ohustavad Schengeni ala toimimist, ja lähtuvalt kokkulepitud tegevuskavast.

¹¹ COM(2015) 670 (final), 15. detsember 2015. Välispiiril hakatakse asjakohaste õiguskaitseasutuste andmebaaside põhjal kontrollima kõiki isikuid, sealhulgas ELi kodanikke ja nende perekonnaliikmeid, et tuvastada ohte avalikule korrale ja sisejulgeolekule.

¹² Amet peaks võtma arvesse ka liidu tollivaldkonna riskijuhtimise ja tarneahela julgeoleku strateegiat, nähes ette asutustevahelise koostöö ning teabe jagamise toli-, õiguskaitse- ja julgeolekuasutuste vahel.

vastuvõtva liikmesriigi otsuse põhjal laiendada riiklikele andmebaasidele¹³. Süvendatud koostöö Europoli ja Eurojustiga nõuab erilise tähelepanu pööramist andmekaitsele. Ameti operatiivtegevuse käigus kogutakse isikuandmeid isikute kohta, kelle puhul liikmesriikide pädevatel asutustel on alust kahtlustada osalemist piiriüleses kuritegevuses, nagu rändajate ebaseaduslik üle piiri toimetamine, inimkaubandus või terrorism. Andmed edastatakse süstemaatiliselt ja viivitamata Europolile ja liikmesriikide pädevatele asutustele kooskõlas riiklike õigusaktide ning riiklike ja ELi andmekaitse-eeskirjadega.

On tähtis, et Euroopa piiri- ja rannikuvalve oleks tegutsemisvõimeline. Asjaolu, et uus amet hakkab tööle praeguse Frontexi baasil, tähendab, et ta võib asuda täitma oma põhiülesandeid alates esimesest tööpäevast. Komisjon, Frontex ja liikmesriigid on teinud tööd selle nimel, et valmistada ette ameti täieulatusliku tegevuse alustamist. Juba enne uue määruse jõustumist on kindlaks määratud viis tegevusprioriteeti, mis hõlmavad järgmist: kohustusliku vahendite koondamise kehtestamine, haavatavuse hindamise ettevalmistamine, määraes kindlaks ühtse meetodika ja teostades katseprojekti hindamise, esimeste sammude astumine tagasisaatmisega seotud uute ülesannete täitmiseks ning standardmudelite loomine korduvate ülesannete jaoks, nagu kaebuste esitamise mehhanism ja staatust käsitlevad kokkulepped kolmandate riikidega. Selle tulemusena saab amet täita oma põhiülesandeid.

Need kiired ettevalmistused peavad käima käsikäes suuremate jõupingutustega selle nimel, et tagada tugevad piirid praeguse korra raames. Käimasolevad Frontexi operatsioonid Kreekas ja Itaalias on endiselt hädavajalikud selleks, et taastada tavapärane piirihaldus nendes liikmesriikides. Väga olulised on ka muud operatsioonid Balkanil, näiteks Bulgaarias, et ennetada inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise uute marsruutide teket. Samuti on hädavajalik nende operatsioonide tõhustamine ja sujuv ülekandmine Euroopa piiri- ja rannikuvalve raamistikku, et taastada 2016. aasta lõpuks tingimused Schengeni ala normaalseks toimimiseks. See tähendab, et esimeste Euroopa piirivalvurite lähetamiseks tuleb valmis olla 2016. aasta oktoobris. Seetõttu peaksid liikmesriigid vastusena Frontexi üleskutsetele kõrvaldama kiiremas korras puudujäägid ekspertide saatmisel Kreekasse, Itaaliasse ja Bulgaariasse¹⁴.

Samuti on praeguse Frontexi volituste laiendamise ja uute ülesannete lisamise tõttu oluline suurendada ameti eelarvet ja personali. See tähendab, et eelarve suureneb enam kui kolm korda – 2017. aasta lõpuks on ameti töötajate arv võrreldes algselt Frontexi jaoks planeerituga rohkem kui kahekordistunud. Määruse kiirema rakendamise toetamiseks on vaja 2017. aastaks ette näha täiendavate inimressursside osaline varasem kasutuselevõtt. Komisjon esitab eelarvepädevatele institutsioonidele ettepaneku, et võimaldada ametil värvata töötajaid enne käesoleva aasta lõppu. Selle tulemusena peaks amet olema suuteline võtma viivitamata üle Frontexi praegused operatsioonid ja reageerima kõigile esilekerkivatele vajadustele.

Komisjon on võtnud endale kohustuse anda kiireloomuliste vajaduste katteks rahalist abi liikmesriikidele, kes seisavad silmitsi äärmiselt tugeva survega liidu välispiiril. Komisjon kasutab ka kõiki ELi rahastamisvõimalusi, eelkõige Sisejulgeolekufondi pakutavat toetust piiridele, et toetada liikmesriikide keskpikas ja pikas perspektiivis tehtavat tööd tugeva välispiiri tagamisel. Nende võimaluste täielik ärakasutamine võib oluliselt toetada kvaliteetsete ja järjepidevate piiril võetavate meetmete väljatöötamist.

¹³ Lisaks uurib kõrgetasemeline koostalitlusvõime töörühm võimalust anda ametile otsejuurdepääs Euroopa andmebaasidele, võttes arvesse andmekaitseküsimusi.

¹⁴ 12. septembri 2016. aasta seisuga on liikmesriikide eksperte ühisoperatsiooni Poseidon puhul puudu 253, ühisoperatsiooni Triton puhul 129 ja Bulgaarias toimuvate ühisoperatsioonide puhul 172.

Järgmised sammud

Liikmesriigid peaksid:

- kõrvaldama praegused puudujäägid vastusena üleskutsetele saata eksperte Frontexi operatsioonidele Kreekas, Itaalias ja Bulgaarias;
- toetama uue ameti kiiremat tööle hakkamist osalemise kaudu selle haldusnõukogus;
- tagama, et nende panus kiirreageerimis- ja tehniliste seadmete reservi on täielikuks kasutamiseks valmis alates esimesest päevast, sealhulgas alustama iga-aastaseid kahepoolseid kõnelusi juba praegu, et 2017. aasta panus oleks selge aegsasti enne käesoleva aasta lõppu.

Frontex peaks:

- tagama, et haavatavuse hindamise metoodikas lepitaks kokku 2016. aasta oktoobris ja katseprojekt viidaks lõpule 2016. aasta novembris, nii et kõik esimesed haavatavushindamised oleksid lõpule viidud 2017. aasta esimese kolme kuu jooksul;
- tagama, et ekspertide ja seadmete reserv oleks täielikult toimimisvalmis alates operatsioonide esimesest päevast;
- kiirendama täiendavate töötajate värbamist, mis on vajalik ameti laiendatud volituste täitmiseks;
- tagama, et esimesed Euroopa piirivalvurid oleksid lähetamiseks valmis 2016. aasta oktoobris.

Komisjon:

- võtab oktoobri lõpuks vastu kolmandate riikidega sõlmitava staatust käsitleva kokkuleppe näidise;
- võtab 2016. aasta septembris vastu eelarve ettepanekud, mis võimaldaksid ametil võtta kiiresti tööle täiendavat personali, eelkõige 2016. aasta eelarve muutmise ettepaneku;
- annab jätkuvalt õigeaegset erakorralist rahalist abi liikmesriikidele, kes seisavad silmitsi äärmiselt tugeva survega välispiiril;
- pakub ametile haldusabi, et hõlbustada vajaliku täiendava personali värbamist;
- kasutab ELi rahaliste vahendite keskpika ja pika perspektiivi võimalusi, et toetada liikmesriikide võimekust välispiiridel.

Euroopa Parlament ja nõukogu peaksid:

- leppima oktoobri lõpuks kokku Schengeni piirieeskirjadega seoses kavandatud muudatustes;
- kiirendama eelarve muutmist, et võimaldada töötajate värbamist uue ameti jaoks.

3.2 Tugevam kontroll riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi abil

Komisjon esitas 2016. aasta aprillis ettepaneku uue riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi kohta¹⁵. Süsteemis kogutakse andmeid (isikusamasus, reisidokument ja biomeetrilised andmed) ning selle abil registreeritakse piiriületuskohas sisenemise ja lahkumise andmed (kuupäev ning sisenemise ja lahkumise koht). Sellise tänapäevase

¹⁵ COM(2016) 194 (final), 6. aprill 2016.

välispiiri haldamise süsteemiga, mis asendab passide tembeldamise, tõhustatakse piirikontrolli ning lihtsustatakse piiriületamist heausksete reisijate jaoks, keda ohustavad üha suurema arvu reisijate tõttu lisaviivitused.

Eriti oluline on süsteemi roll selle tagamisel, et eeskirju kohaldatakse nii viisavabal kui ka viisaga ELi sisenemisel. See aitab tuvastada ka viibimisaja ületajaid (isikud, kes jäävad Schengeni alale pärast oma seadusliku viibimisaja lõppu). Eeskirjad Schengeni alal lühiajalise viibimise (kuni 90 päeva mis tahes 180-päevase ajavahemiku jooksul) kohta kehtivad kõikide kolmandate riikide kodanike suhtes. Seega on süsteem väga oluline vahend kõikide selliste kolmandate riikide kodanike kindlakstegemiseks, kes viibivad Schengeni alal nimetatud ajavahemikust pikema aja jooksul.

Samuti aitab süsteem kaasa julgeolekule laiemalt, sest selle abil on võimalik avastada ja tõkestada identiteedipettusi, reisidokumentide väärkasutust ja võimalikke korduvaid katseid kontrollidest kõrvale hoida, kuna selles registreeritakse ka riiki mittelubamised. Süsteemile juurdepääsu andmine Euroopa õiguskaitseasutustele aitab võidelda terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse vastu. See aitab ära hoida, avastada ja uurida terroriakte ja muid raskeid kuritegusid. Seadusandlik ettepanek on osa laiemast e-piiride paketist, mis laiendab infosüsteemide rolli välispiiride haldamises, sisejulgeolekus ning võitluses terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse vastu. See hõlmab ka teatist „Tugevamad ja arukamad infosüsteemid piiride ja julgeoleku jaoks“ ning Schengeni piirieskirjade täiendavat kavandatavat muudatust, mille eesmärk on lisada riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi jaoks vajalikud tehnilised muudatused.

Nõukogus on õigusaktide ettepanekute osas tehtud märkimisväärsed ja kiireid edusamme nii tehnilisel kui ka poliitilisel tasandil. Euroopa Parlament ja nõukogu peaksid järgima ettenähtud vastuvõtmiskuupäeva 2016. aasta lõpus. See võimaldab eu-LISA'l hakata süsteemi välja töötama 2017. aastal, et see hakkaks täielikult toimima 2020. aasta algul.

Järgmised sammud

Euroopa Parlament ja nõukogu peaksid:

- leppima 2016. aasta lõpuks kokku määruses, millega kehtestatakse ELi sisenemise ja EList lahkumise süsteem.

3.3 Viisanõudest vabastatud reisijate eelnev kontrollimine: Euroopa reisiteabe ja reisiloa süsteem (ETIAS)

Valdkond, kus on järjest olulisem leida tasakaal liikuvuse ja julgeoleku vahel, on seaduslik viisavaba sisenemine Schengeni alale. Viisanõude kaotamine on osutunud oluliseks kolmandate riikidega partnerlussuhete loomise vahendiks, sealhulgas tulemusliku tagasisaatmise ja tagasivõtmise süsteemi tagamise vahendiks, ning see on suurendanud ELi atraktiivsust ettevõtjate ja turistide jaoks¹⁶. Oluline on ka vastastikkus, kuna viisanõude kaotamine on tavaliselt kahepoolne ning see võimaldab ka ELi kodanikel lihtsalt välismaale reisida. Viisavabadus on kaasa toonud Schengeni alale saabuvate viisanõudest vabastatud

¹⁶ Euroopa Liitu võivad viisavabalt reisida peaaegu 60 riigi kodanikud kogu maailmast. Täielik loetelu on esitatud 15. märtsi 2001. aasta viisamääruse (EÜ) nr 539/2001 II lisas, EÜT L 81, 21.3.2001.

reisijate arvu järjepideva kasvu. Täiendav¹⁷ süstemaatilise kontrolli tasand viisavabaduse saanud riikide kodanike puhul on väärtuslik täiendus olemasolevatele meetmetele, et säilitada ja tugevdada Schengeni ala julgeolekut.

ELi reisiteabe ja reisiloa süsteemi loomise idee käidi välja 2016. aasta aprillis avaldatud teatises „Piirivalve ja julgeoleku tugevamad ja arukamad infosüsteemid“. Komisjon on nüüd otsustanud koostada seda süsteemi käsitleva ettepaneku. Tegemist oleks automaatse süsteemiga, mille abil tehakse kindlaks viisanõudest vabastatud kolmandate riikide kodanike õigus siseneda Schengeni alale. USA, Kanada ja Austraalia juba kasutavad sarnaseid süsteeme ja käsitavad neid tähtsa osana oma olulisest julgeolekukaitsest – seetõttu on need süsteemid nüüdseks tuttavad ka paljudele eurooplastele¹⁸. Süsteem hõlmaks vähemalt kõiki viisanõudest vabastatud kolmandate riikide kodanikke, kes reisivad Schengeni alale lühikeseks perioodiks (kõige rohkem 90 päevaks mis tahes 180-päevase perioodi jooksul). Selle abil kogutakse reisijate kohta teavet enne nende reisi algust, et võimaldada andmete eelnevat töötlemist. Reisijatele annab see kindluse, et nende piiriületus kulgeb probleemideta. ELi ametiasutustele tähendab see võimalust kontrollida võimalikke julgeolekuriske. Seega oleks süsteemil kaks otstarvet – see täidaks nii piirihalduse kui ka õiguskaitse tagamise ülesannet.

Selline süsteem võimaldaks kasutada muid andmebaase ning kontrollida taotlusi kindlaksmääratud kriteeriumide ja tingimuste alusel. Süsteemi eesmärk oleks tagada, et:

- taotleja viisataotlust ei ole viisainfosüsteemis tagasi lükatud (kehtib nende riikide kodanikele, kellele on alles hiljuti antud viisavabadus);
- viisataotleja ega tema reisidokumentide kohta ei ole sisestatud hoiatusteadet Schengeni infosüsteemi;
- viisataotleja kohta ei ole sisestatud hoiatusteadet Europoli infosüsteemi;
- reisidokumendi kohta puudub märge Interpoli varastatud ja kadunud reisidokumentide andmebaasis;
- taotleja ei ole tulevase riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi andmetel ületanud viibimisaega ning talle ei ole antud sisenemiskeeldu;
- kavandatav reis vastab lühiajalise viibimise tingimustele (kavandatud kestus koos varasemate reisidega ei ole pikem kui 90 päeva mis tahes 180-päevase perioodi jooksul);
- taotleja täidab Schengeni piirieeskirjade sisenemistingimusi.

Lisaks oleks süsteemi võimalik ühendada reisijaid käsitleva eelteabe ja broneeringuinfo andmebaasidega¹⁹. Automaatse töötlemise tulemusena tagasi lükatud taotlused edastatakse keskele üksusele (näiteks olemasolevas ELi ametis), mis käsitleb konkreetseid küsimusi, nagu lühiajalise viibimise eeskirjade mittetäitmine. Taotlused, mille kohta on andmebaasis hoiatusteadet, võib edastada teate sisestanud liikmesriigile täiendavaks kontrollimiseks, näiteks taotleja küsitlemiseks konsulaarbüroos.

¹⁷ Komisjon tegi 2016. aasta mais ettepaneku vaadata läbi määruse (EÜ) nr 539/2001 artiklis 1a sätestatud peatamismehhanism, mis võimaldab ajutiselt peatada viisanõudest vabastuse kolmanda riigi kodanike puhul, kui täidetud on teatavad tingimused (COM(2016) 290 (final)).

¹⁸ Näiteks Ameerika Ühendriikide elektrooniline reisiloasüsteem (Electronic System for Travel Authorisation) käivitati 2007. aastal. Süsteem teeb kindlaks külastajate õiguse reisida USAsse viisavabadusprogrammi alusel, eeldades eelnevalt heakskiidetud reisiloa olemasolu.

¹⁹ Broneeringuinfo direktiiv, mis ei ole küll iseenesest piirikontrolli vahend, võimaldab kasutada olulisi uusi andmeid terroriaktide ja raskete kuritegude ärahoidmise, avastamise, uurimise ja nende eest vastutusele võtmise eesmärgil.

Komisjoni ettepanekus käsitletakse muu hulgas süsteemi loomise ja käitamise kulusid, kogutavate ja hinnatavate andmete liiki, koostoimet muude olemasolevate ja tulevaste süsteemidega, toimimist piiril, andmetöötlust, õigusaspekte (sh andmekaitset), personalimõju ning mõju turismile ja ettevõtlusele.

Järgmised sammud

Komisjon:

- peab täiendavaid konsultatsioone ja esitab 2016. aasta novembriks seadusandliku ettepaneku ELi reisisüsteemi loomise kohta.

3.4 Isikuandmete haldamise parandamine ja dokumendipettuse vastase võitluse tõhustamine: dokumentide turvalisus

Turvalised reisi- ja isikut tõendavad dokumendid on äärmiselt olulised alati, kui on vaja isik kahtlusteta tuvastada. Vaba liikumise, rände ja liikuvuse parem haldamine sõltub usaldusväärsetest süsteemidest, mis aitavad ära hoida sisejulgeoleku kuritarvitamist ja ohte, mis kaasnevad puudustega dokumentide turvalisuse valdkonnas.

EL on välja töötanud ühtse lähenemisviisi reisidokumentide turvaliseks muutmiseks, liikudes muu hulgas biomeetriliste andmete kasutamise suunas. Selle tulemusena on leitud ühtlustatud lahendused ELi kodanike passide,²⁰ kolmandate riikide kodanike dokumentide²¹ ja infosüsteemide jaoks²². Tagatud on isikuandmete kaitse kõrge tase.

Siiski on tõendeid selle kohta, et riskipiirkondades on dokumentide võltsimine sagenenud²³. Lisaks sellele muutub pidevalt dokumendipettuse iseloom. Isikut tõendavate ja reisidokumentide võltsimisega tegelevad kuritegelikud võrgustikud spetsialiseeruvad ning töötavad pidevalt välja uusi tehnikaid, sh võltsimisvastaste seadmete manipuleerimiseks ja biomeetriliste andmete kontrollimise vältimiseks. Isegi kui keerukamate turvaelementide, tootmismeetodite ja dokumendikontrolli süsteemide kasutuselevõtt muudab isikut tõendavate ja reisidokumentide võltsimise raskemaks, otsivad võltsijad muid viise, et tabamise eest kõrvale hoida. Nad on sihikule võtnud ka muud dokumendid, nagu riiklikud ID-kaardid ja algdokumendid (sünni-, abielu- ja surmatunnistused), mida kasutatakse tõendavate dokumentidena isikutunnistuse, elamisloa ja reisidokumentide saamiseks.

ELi ametid on juba suunanud oma jõupingutused võitlusse dokumentide võltsimisega. Frontex toetab liikmesriike dokumendiekspertide tööühmade ja vahendite saatmisega rändajate esimeseks kontrollimiseks esmase vastuvõtu keskustes, samuti koolituse ja riskianalüüsiga. Europoli Euroopa terrorismivastase võitluse keskus uurib võltsitud

²⁰ Nõukogu määrus (EÜ) nr 2252/2004 liikmesriikide poolt väljastatud passide ja reisidokumentide turvaelementide ja biomeetria standardite kohta

²¹ Näiteks viisad (määrus (EÜ) nr 1683/95), kolmandate riikide kodanike elamisload (määrus (EÜ) nr 1030/2002) ja raudteetransiiti hõlbustavad dokumendid (määrus (EÜ) nr 693/2003).

²² Viisainfosüsteem ja Schengeni infosüsteem.

²³ Europol on juhtinud tähelepanu asjaolule, et kuritegelikud rühmitused on viimase kahe aasta jooksul üha rohkem investeerinud võltsdokumentide tootmisse, et toetada rändekriisiga seotud kasvavat kuritegelikku turgu. Dokumentide võltsimine on nüüdseks väga oluline organiseeritud kuritegevuse osa, millega seotud rühmitused tegelevad passide ja muude reisidokumentide varguse ja võltsimisega (31. mai 2016. aasta teatis).

dokumentide ja terrorismi vahelist seost, samas kui Europol juures tegutseva sisserändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastase Euroopa keskuse töö üks põhiülesanne dokumentide turvalisusega seotu.

Komisjon jälgib pidevalt tehnoloogia arengut ning täiustab viisavormide, kolmandate riikide kodanike elamislubade ja liikmesriikides välja antud passide turvaelemente, pöörates erilist tähelepanu põhiõigustele ja isikuandmete kaitsele. Hiljuti esitati kaks ettepanekut viisade ja elamislubade täiustamise ja ümberkujundamise kohta²⁴. Nende ettepanekute kiire vastuvõtmine on oluline samm edasi.

Oma teatistes „Piirivalve ja julgeoleku tugevamad ja arukamad infosüsteemid“ vaatles komisjon uusi võimalusi, kuidas tõhustada elektrooniliste dokumentide turvalisust ja isikut tõendavate dokumentide haldamist. Komisjon esitab tegevuskava protsessi kitsaskohtade lahendamiseks ja parandusmeetmete võtmiseks. Ettepanekus käsitletakse eraldi ELi tasandil võetavaid ja liikmesriikide pädevusse kuuluvaid meetmeid.

Frontexi hiljutiste aruannete kohaselt on just madalama turvalisuse tasemega riiklikud ID-kaardid need, mida kõige sagedamini võltsitud dokumentide hulgast leitakse. ELi kodakondsust käsitleva 2013. aasta aruande järelmeetmena käivitas komisjon 2015. aasta lõpus uuringu, et täiendavalt hinnata võimalusi turvalisusküsimusega tegelemiseks ning lahendada ELi kodanike elamislubade ja isikut tõendavate dokumentidega seotud mured. Avaliku konsultatsiooni järel vaetakse mõjuhinnangus variante võimaliku seadusandliku algatuse seisukohast. Lisaks sellele jätkab komisjon tööd tagasipöördumistunnistuste turvalisemaks muutmiseks.

Järgmised sammud

Euroopa Parlament ja nõukogu peaksid:

- võtma 2016. aasta lõpuks vastu ettepanekud ühtlustatud viisa- ja elamisloa vormide uue kujunduse ja tõhustatud turvaelementide kohta.

Komisjon:

- võtab 2016. aasta detsembriks vastu dokumentide turvalisust käsitleva tegevuskava ja uurib võimalusi tagasipöördumistunnistuste turvalisemaks muutmiseks.

3.5 Julgeolekuliidu loomine: Europol tugevdamine

Järjestikused terrorirünnakud on näidanud, millise keeruka ja muutuva terroriohuga Euroopa täna silmitsi seisab. On selge, et vajakajäämised teabevahetuse ja teabe kasutamise valdkonnas on üks põhjus, miks rünnakute ärahoidmine ja terrorikahtlusega isikute kinnipidamine ei ole õnnestunud. Tõhus ja õigeaegne teabevahetus asjaomaste ametiasutuste vahel (julgeoleku- ja õiguskaitseasutused, sh vajaduse korral toll ja piirivalve) on oluline eeldus edukaks võitluseks terrorismi ja raskete kuritegude vastu. Edu on selles valdkonnas raske tulema ning nii liikmesriikide kui ka ELi tasandil esineb ikka veel killustatust, mille tulemusena võivad tekkida ohtlikud julgeolekulüngad. Rändekriis on näidanud, kuidas organiseeritud kuritegelikud rühmitused kasutavad kiiresti ära uued võimalused ega kohku

²⁴ Määruse (EÜ) nr 1683/95 muutmise, COM(2015) 303 (final), 24. juuni 2015, ja määruse (EÜ) nr 1030/2002 muutmise, COM(2016) 434 (final), 30. juuni 2016.

tagasi ka inimliku tragöödia ees. ELi põhivahendina koostöö tegeliku mõju saavutamiseks on Europol teinud suuri edusamme, luues hiljuti Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse,²⁵ sisserändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastase Euroopa keskuse²⁶ ja küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse²⁷. Uute ülesannete täitmiseks on kasutusele võetud täiendavad vahendid²⁸. Kuid uute julgeolekuprobleemide ulatus eeldab rohkemat ning nagu julgeolekuliitu käsitlevas teatises ette nähtud, esitatakse käesolevas teatises konkreetsed meetmed Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse arendamiseks ja Europoli töö tugevdamiseks.

Kuigi viimasel ajal on märgata edusamme ja õiguskaitseasutuste terrorismivastase võitluse üksused teevad üha enam koostööd Europoli Euroopa terrorismivastase võitluse keskusega, on koostöö õiguskaitseasutuste ja julgeolekuteenistuste vahel veel lünklik²⁹. Julgeolekuteenistused vahetavad korrapärasemalt teavet väljaspool ELi raamistikku tegutseva terrorismivastase võitluse rühmaga³⁰ ning kahe struktuuri operatiivtöö püsib lahus.

Peamine ülesanne seisneb selles, kuidas teabe ja luureteabe vahetamise võimalikke eeliseid rakendada nii, et sellest operatiivtöös tegelikku kasu oleks. Siin ei ole vaja institutsionaalseid uuendusi. ELi aluslepingutes pakutavate koostöövõimaluste täielik ärakasutamine võiks kaasa tuua muutuse teabe jagamises ja ühendamises valdkondadevahelise koostöö kaudu. Selle eesmärgi saavutamiseks olemasolevate võimaluste raamiks on aluslepingute kohased pädevused, mille kohaselt kuulub riiklik julgeolek liikmesriikide vastutusalasse. Sellega seoses uurib komisjon praktilisi lahendusi teabevahetuse parandamiseks.

Kuigi Europol on tõestanud oma lisaväärtust ja saavutanud usaldusväärsuse riiklike teenistuste silmis, tuleks selleks, et ta saaks oma rolli täiel määral täita, tõhustada tema terrorismivastase võitluse suutlikkust. Europoli Euroopa terrorismivastase võitluse keskus on ELi terrorismivastase võitluse tugisammas. See toetab liikmesriike teabe- ja koostöökeskusena ning analüüsib terrorismi, hindab ohte ja toetab terrorismivastaste

²⁵ Keskus tegutseb alates 1. jaanuarist 2016 ja selle koosseisu kuuluvad eri üksused, nagu internetisisust teavitamise üksus, ELi ja USA vaheline terrorismi rahastamise jälgimise programm (TFTP), Europoli analüüsimiseks koostatud tööfailid ja teabekeskused (nt TRAVELLERS terroristidest välisvõitlejate kohta) ning Euroopa pommiaandmebaas. Keskusel on juurdepääs ELi teabesüsteemidele ja rahapesu andmebüroode sidevõrgule. Keskust toetab lähetatud terrorismivastase võitluse ekspertidest koosnev ühine kontaktrühm. ELi terrorismivastase võitluse koordinaatoreid on praegu 64.

²⁶ Sisserändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastane Euroopa keskus alustas tööd 22. veebruaril 2016. Keskuse eesmärk on toetada liikmesriike ennetavalt organiseeritud rändajate üle piiri toimetamisega tegelevate kuritegelike võrgustike likvideerimisel. Keskus keskendub oma töös kindlates geograafilistes punktides asuvatele kuritegevuse kriisikolletele ja suurendab kogu Euroopa Liidus suutlikkust võidelda inimete salaveoga tegelevate võrgustike vastu. Sisserändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastases Euroopa keskuses töötab praegu 39 inimest.

²⁷ Küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskus (EC3) tegutseb alates 2013. aasta jaanuarist. Selle eesmärk on tugevdada õiguskaitseasutuste küberkuritegevuse vastast võitlust ELis ning aidata kaitsta Euroopa kodanikke, ettevõtteid ja valitsusi.

²⁸ Tänu uue Europoli määrusega kaasnevatele täiendustele, mis on ette nähtud 2017. aasta eelarves, suureneb töötajate arv ligikaudu 90 võrra.

²⁹ Nimetatud killustumine on üldteada vajakajäämine, millele on tähelepanu juhitud juba Euroopa Ülemkogu 2004. aasta märtsi deklaratsioonis terrorismivastase võitluse kohta. Selle probleemi lahendamiseks ei ole siiani midagi tehtud.

³⁰ Terrorismivastase võitluse rühm on väljaspool ELi raamistikku tegutsev mitteametlik tööühendus, mis koondab ELi liikmesriikide, Norra ja Šveitsi julgeolekuteenistusi, et toetada omavahelist koostööd ja luureteabe operatiivset vahetamist. Rühm koostab ühiseid terroriohu hinnanguid, mis põhinevad riikide julgeolekuteenistuste luureteabel, ning teeb koostööd Euroopa Liidu luureandmete analüüsi keskusega (EU INT-CEN).

tegevuskavade väljatöötamist. Keskus on juba aidanud suurendada terrorismivastase võitluse alal tegevate õiguskaitseasutuste vahelist teabevoogu, kohandades taristuid vastavalt terrorismivastase võitluse vajadustele. Europol andmebaasile edastatava teabe hulk on suurenenud³¹. Teabe haldamise ja analüüsi keskusena sõltub selle tõhusus aga suutlikkusest töödelda kiiresti andmeid, mille hulk võib kriisiolukorras järsult suurene da.

Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse tugevdamine annaks talle võimaluse võtta proaktiivsem roll terrorismi ennetamisel ja tõkestamisel. Eesmärgiks oleks kahtlus aluste ja võrgustike õigeaegne avastamine, uute uurimissuundade kindlaksmääramine, terrorismi rahastamise ja ebaseaduslike tulirelvade rahvusvaheliste voogude paljastamine ning tõhusam internetisisust teavitamine ja selle uurimine ELi internetisisust teavitamise üksuse kaudu. See suurendaks maksimaalselt võimalusi siduda teavet ning viiks ohtude täpsema väljaselgitamise ja kurjategijate vastutusele võtmiseni. Näiteks on Europol juhtinud tähelepanu sellele, et mõned rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega seotud kahtlus alused on ühtlasi seotud ka muude kuritegudega, nagu uimastikaubandus, dokumentide võltsimine, varavastased kuriteod ja inimkaubandus³². Lisaks sellele on tekkinud kahtlus, et inimeste ebaseaduslikult üle piiri toimetamise marsruute ja võrgustikke kasutavad ELi sisenemiseks ka potentsiaalsed terroristid (eelkõige terroristist välisvõitlejad) ning et rändajate ebaseaduslik vedu on terroriorganisatsioonide rahastamise allikas.

Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse praegust suutlikkust täiendatakse järgmistes valdkondades:

- *Europoli juurdepääsu parandamine ELi andmebaasidele.* See hõlmab viisainfo süsteemi ja Eurodac-süsteemi,³³ tulevase süsteemi, nagu riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem või ETIAS ning Europoli kehtiva mandaadi alusel Schengeni infosüsteemile juurdepääsu täielikku ärakasutamist. Komisjon kavatseb Schengeni infosüsteemi õigusliku aluse läbivaatamisega seoses teha ettepaneku, et Europoli juurdepääsu laiendataks kõigile süsteemis salvestatud hoiatuste kategooriatele ja nendega seotud funktsioonidele. Lisaks peaks Europol saama võimaluse küsida broneeringuinfo andmeid liikmesriikide broneeringuinfo üksustelt. Kõrgetasemeline infosüsteemide ja koostalitlusvõime eksperdirühm peaks osana komisjoni algatatud infosüsteemide koostalitlusvõime tagamise protsessist uurima võimalusi, kuidas optimeerida samaaegseid otsinguid, mida Europol teeb ELi andmebaasides, kui see on tema ülesannete täitmiseks vajalik.
- *Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse sisemise juhtimissüsteemi tugevdamine.* Võttes arvesse Europoli küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse positiivset kogemust, teeb komisjon ettepaneku luua täiendava vahendina juhtrühm Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse sisemise töö haldamiseks. See toimiks sisemise

³¹ Nt teabekeskus TRAVELLERS või Europoli infosüsteem. Praktiliseks näiteks on rakkerühm Fraternité, mis loodi Pariisis ja Brüsselis toimunud rünnakute uurimise toetamiseks ja kuhu on koondunud Europoli analüütikud ja liikmesriikidest lähetatud terrorismivastase võitluse eksperdid. Rühm on tödelnud enneolematul hulgal andmeid, et uurida rünnakuid toime pannud terroristide rahvusvahelisi sidemeid, analüüsides nende sidepidamist, rahastamist, internetikasutust ja kohtuekspertiisi andmeid. Europoli rakkerühma Fraternité kaudu tagantjärele antud toetus on osutunud tõhusaks ja seda on ka laialdaselt tunnustatud. Euroopa terrorismivastase võitluse keskus (ECTC) peaks siiski saavutama täieliku valmisoleku, et võtta proaktiivsem roll ka ohtude ennetamisel.

³² Europoli rändajate ebaseaduslikku üle piiri toimetamist käsitlev aruanne, veebruar 2016.

³³ Europolil on juurdepääs viisainfosüsteemile ja EURODACile, kuid ta peab kiirendama käimasolevat tööd ühenduse loomiseks nende andmebaasidega.

juhtimismehhanismina, mis tegeleb selliste küsimustega nagu keskuse tööprogramm, töömeetodid ja parimad tavad. See tooks kokku liikmesriikide terrorismivastase võitluse eest vastutavad õiguskaitseasutused ja komisjoni ning vajaduse korral muud asjaomased partnerid, sh ELi ametid ja organid, nagu Eurojust, Frontex ja Euroopa välisteenistus/EU INTCEN. Tuleb selgelt märkida, et see ei mõjuta mingil määral Europoli haldusnõukogu pädevust.

- *Koostööst saadava kasu suurendamine.* Europol on välja arendanud operatiivkoostööpartnerite võrgustiku ELis (Eurojust ja Frontex) ja sellest väljaspool (mitmed võtmetähtsusega partnerid, nagu USA, Austraalia, Norra, Šveits ja Interpol). Komisjon ja Europol teevad tihedat koostööd Euroopa välisteenistusega, et uurida võimalusi tõhusamaks koostööks muude kolmandate riikidega; siia kuuluvad ka jõupingutused terrorismivastase võitluse alase partnerluse loomiseks Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riikidega. Lisaks hõlmab see võimaluste uurimist ELi delegatsioonides töötavate julgeolekuekspertide kaasamiseks ja teabeedastuse parandamiseks kolmandatest riikidest (sh Interpoli kaudu).
- *Täiendav rahastamine ja personal.* Pariisis ja Brüsselis toimunud rünnakute järgne kogemus näitas, et Euroopa terrorismivastase võitluse keskus vajab täiendavaid rahalisi, tehnoloogilisi ja inimressursse, et suurenenud teabe ja kriminaalteabe hulgaga toime tulla ja seda töödelda. Need vajadused suurenevad veelgi, kui Europoli juurdepääs teabele ja andmebaasidele laieneb. Keskusel puuduvad juba praegu vahendid, et liikmesriike 24/7 toetada, mis on tõsine puudujääk suure terrorirünnaku olukorras. Komisjon viib läbi põhjaliku vajaduste analüüsi ja astub vajalikke samme, et keskust märkimisväärselt tugevdada, sh keele- ja IT-oskustega töötajate ning liikmesriikide ametiasutustest pikaajalisele lähetusele saadetud spetsialistide abil.

Need täiendused ei nõua muudatuste tegemist Europoli õiguslikus raamistikus, mis võeti vastu alles 2016. aastal, kuid nende samaaegse lisamisega saab kasutada võimalust rakendada uut Europoli määrust täielikult alates 2017. aasta maist.

Peale selle tuleb viivitamata leida praktiline lahendus õiguskaitse- ja luureasutuste ning Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse ja terrorismivastase võitluse rühma paralleelse tegevuse ühendamiseks, mis tagaks süsteemsema koostoime ja seeläbi tõhusama operatiivkoostöö. Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse ja terrorismivastase võitluse rühma kahte tegevussuunda tuleks tugevdada, hoides need lahus, kuid samas ühendades nimetatud kaks kogukonda. Sel viisil oleks võimalik saavutada tõhus terrorismivastase koostöö raamistik Euroopas, ilma et tekiks vajadus uute struktuuride järele.

Sarnaselt Europoli Euroopa terrorismivastase võitluse keskusega on hiljuti tugevdatud ka terrorismivastase võitluse rühma, võttes kasutusele ühtse platvormi teabevahetuseks liikmesriikide julgeolekuteenistuste vahel. Sellega kaasneb turvaline taristu õigeaegse ja turvatud teabevahetuse jaoks. See annab uue võimaluse määrata kindlaks kõnealuse platvormi ja Europoli Euroopa terrorismivastase võitluse keskuses koostööd tegevate õiguskaitseasutuste vahelise koostöö taseme.

Komisjon julgustab seepärast liikmeriike avama terrorismivastase võitluse rühma, mis on valitsustevaheline luureteabe foorum, koostööle Europoli raames (Euroopa terrorismivastase võitluse keskuses) koos tegutsevate õiguskaitseasutustega. Tegevuse ühendamise eesmärgil võiks mingit liiki teabevahetuskeskus moodustada platvormi, kus ametiasutused, kes saavad

teavet terrorismi või muude raskete piiriüleste kuritegudega kohta, saaksid seda teavet nimetatud õiguskaitseasutustega jagada.

Selline teabevahetuskeskus ei oleks uus nähtus Euroopa julgeolekumaastikul. Mitu liikmesriiki on riiklikul tasandil käivitanud terrorismivastase koordineerimise protsessi ehk nn ühiskeskused, kus riiklikud julgeolekuteenistused ja õiguskaitseasutused saavad koostööd teha. Sellised mehhanismid on siiski väga erinevad nii institutsioonilise ülesehituse (spetsiaalne üksus või sihtotstarbeline organ) kui ka pädevuse poolest (strateegilisest ohuhinnangust kuni tegevuse koordineerimiseni). Liikmesriike kutsutakse üles jagama riiklikul tasandil teabevahetusstruktuuride loomisega saadud positiivseid kogemusi ja õppetunde.

Järgmised sammud

Liikmesriigid peaksid:

- hõlbustama teabevahetust, mis põhineb õiguskaitse- ja luureasutuste koostoimel terrorismivastase võitluse rühma ja Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse raames, võttes arvesse ELi ja liikmesriikide vastavaid eeskirju ja menetlusi.

Komisjon:

- teeb koostööd Europoli, nõukogu ja Euroopa Parlamendiga, et võtta kõik vajalikud meetmed Europoli suutlikkuse suurendamiseks ajaks, kui uus määrus 2017. aasta mais jõustub.

4. KOKKUVÕTE

Piirihalduse parem korraldamine, olemasolevate vahendite ja andmebaaside parem kasutamine ning uute vahendite ja koostöömehhanismide loomine tulevikuks on äärmiselt olulised, et tagada tugevad piirid ja kodanike turvalisus liikuvast maailmast. See võib oluliselt mõjutada ELi, selle liikmesriikide ja kodanike julgeolekut.

Käesolevas teatises esitatakse meetmed, mida tuleb nii Euroopa kui ka liikmesriikide tasandil viivitamata kohaldada, et kindlustada tugevamad välispiirid ja kodanike suurem julgeolek.

ELi institutsioonid ja liikmesriigid peavad nüüd tegutsema sama kiiresti ja sihikindlalt kui Euroopa piiri- ja rannikuvalve loomise ajal, kuna küsimus on rakendamises ja operatiivses tegevuses, esitatud ettepanekute edasises menetlemises ning konkreetsetes sammudes tõelise ja toimiva julgeolekuliidu loomise suunas.